

ตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลึกลับไม่มั่นใจ: ลักษณะทางภาษาที่ใช้จำแนกคำให้การจริงและเท็จ*

ภัทธิดา โสตาบัน**

วิโรจน์ อรุณมานะกุล***

บทคัดย่อ

มีความเชื่อที่เราสามารถจำแนกคนที่พูดความจริงกับคนที่พูดเท็จออกจากกันได้ด้วยการสังเกตอากัปกริยาและภาษาที่ใช้ได้ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและยืนยันว่า ตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลึกลับไม่มั่นใจสามารถใช้จำแนกคำให้การจริงออกจากคำให้การเท็จได้ โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้ผู้บอกภาษาจำนวน 60 คน ทั้งหมดจะได้ชมจากฆาตกรรมฉากหนึ่ง จากนั้นจะได้รับคำสั่งให้ทำตามสิ่งที่ได้เห็นในฐานะประจักษ์พยานทั้งที่เป็นจริงและเท็จ จากนั้นจะนับตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลึกลับไม่มั่นใจและนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความถี่การปรากฏ ซึ่งพบว่าคำให้การจริง

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาลักษณะทางภาษาและรูปแบบของคำให้การจริงและคำให้การเท็จในภาษาไทย” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการพัฒนากำลังคนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประจำปี 2553-2554 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช รุ่นที่ 28/2558

** นิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: pattanida_s@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ติดต่อได้ที่: awirote@gmail.com

และเท็จมีจำนวนความถี่การปรากฏที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $p < 0.05$ โดยคำให้การจริงมีความถี่การปรากฏที่สูงกว่า ดังนั้นจำนวนความถี่การปรากฏใช้ตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจที่ต่างกันนี้สามารถใช้จำแนกคำให้การจริงและเท็จได้

คำสำคัญ: การโกหก; คำให้การจริง; คำให้การเท็จ; ตรวจจับการโกหก

Verbal Hedges: Linguistic Feature to Distinguish between True and False Statements^{*}

Pattanida Sodabun^{**}

Wirote Aroonmanakun^{***}

Abstract

Behaviors and manners of speaking between truthful and deceptive speakers are usually different and could be used to verify the truthfulness of statements. This article aims to study whether verbal hedges in Thai can be used to distinguish truthful statements from deceptive ones. Sixty subjects were asked to watch a video recording a crime scene and testify as a witness of the incident. They were asked to give both true and false statements. Verbal hedges were then

^{*} This paper is a part of the author's dissertation "A Study of Linguistic Features and Patterns in Thai True and False Statement", which received funding from Project for Human Resource Development in the Humanities and Social Sciences, Thai Government Scholarship Program for the Humanities the Social Sciences of Thailand's Office of the Higher Education Commission (2010-2011) and from The 90th Anniversary of Chulalongkorn University Scholarship Batch 28/2015.

^{**} Doctoral student, Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. e-mail: pattanida_s@hotmail.com

^{***} Associate Professor, Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. e-mail: awirote@gmail.com

marked and counted in those statements. It was found that verbal hedges were used more frequently in true statements. The difference in frequency of occurrence of verbal hedges between true and false statements was statistically significant ($p < 0.05$). Therefore, verbal hedges could be used as a clue in identifying truthfulness of statements in Thai.

Keywords: Lying; True Statement; False Statement; Deception Detection

1. บทนำ

มีนักวิจัยจำนวนมากจากหลายแขนงวิชาทั้งนิติวิทยาศาสตร์ จิตวิทยา รวมทั้งภาษาศาสตร์ที่สนใจและพยายามหาวิธีจำแนกคำพูดโกหกออกจากคำพูดจริง ในปัจจุบันมีหลักการ ทฤษฎี และเครื่องมือถูกคิดค้นออกมาไม่น้อย เครื่องมือที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางที่สุดเครื่องมือหนึ่งคือ Statement Validity Analysis (SVA) ที่พัฒนาขึ้นจากงานด้านนิติจิตวิทยาในประเทศสวีเดนโดย Ame Trankell และในประเทศเยอรมนีโดย Udo Undeutsch ซึ่งทั้งสองเป็นผู้บุกเบิกงานด้านจิตวิทยากับการสืบพยานสมัยใหม่ โดยจุดมุ่งหมายแรกมีขึ้นเพื่อพิสูจน์ความจริงเท็จในคำให้การของเด็กที่เป็นเหยื่อในคดีทารุณกรรมทางเพศซึ่งมักเป็นคดีที่ไม่มีพยานรู้เห็นนอกจากเหยื่อเพียงคนเดียว และต่อมาจึงมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมกระทั่งขยายการใช้ไปสู่คดีทั่วไปอย่างกว้างขวางขึ้น ขณะที่งานด้านนี้ในประเทศไทยยังอยู่ในวงจำกัด การค้นคว้าวิจัยและสร้างเครื่องมือขึ้นใช้จึงเป็นเรื่องจำเป็น

เครื่องมือ Statement Validity Analysis (SVA) ที่ว่านี้ประกอบไปด้วยแบบทดสอบหลายส่วน ทั้งที่เป็นแบบทดสอบทางจิตวิทยา กลวิธีสำหรับเจ้าหน้าที่ใช้สืบสวนสอบสวนผู้ต้องสงสัยและพยานต่างๆ รวมทั้งแบบการประเมินและพิจารณาทางคลินิก (Clinical judgment) ทั้งนี้หัวใจของเครื่องมือชิ้นนี้คือ Criteria-Based Content Analysis (CBCA) ซึ่งเป็นชุดรายการตัวบ่งชี้สำหรับการพิจารณาพยานภาษาที่เกิดจากสมมติฐานของ Undeutsch ที่ว่า คำให้การที่มาจากประสบการณ์ที่ได้พบด้วยตนเองนั้นย่อมมีความต่างจากคำให้การที่ถูกแต่งขึ้น ตามสมมติฐานนี้ทำให้เกิดการศึกษาความแตกต่างของลักษณะทางภาษาเปรียบเทียบกันระหว่างคำให้การจริงและคำให้การเท็จทั้งในระดับคำและประโยคอย่างกว้างขวางมากขึ้น

หนึ่งในเกณฑ์ที่มีการถกเถียงและนำไปสู่ประเด็นศึกษาในบทความนี้คือเกณฑ์ที่ว่าด้วยเรื่อง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความทรงจำที่บกพร่อง (admitting lack of memory) ที่เชื่อว่า ในคำให้การที่น่าเชื่อถือนั้น พยานจะพูดออกตัวว่าตรงไหนที่ตนจำไม่ได้และมักจะกำกับบางส่วนของผู้เหตุการณ์ที่ตนคิดว่าไม่มั่นใจด้วยหน่วยถ้อยชุดหนึ่ง ความน่าสนใจคือลักษณะดังกล่าวขัดแย้งกับความเชื่อดั้งเดิมของการโกหก

ที่ว่า ในคำพูดโกหกจะปรากฏคำกล่าวที่แสดงความไม่มั่นใจหรือความตะกุกตะกักมากกว่าในคำพูดความจริง (Hosman & Wright, 1987; Vrij & Winkel, 1991; Vrij, Edward, Roberts & Bull, 2000) ผลการศึกษาในงานด้านการตรวจจับการโกหกที่ผ่านมามีพบว่า คนโกหกจะมีการปรากฏของตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจหรือหน่วยย่อยจำพวกหน่วยคำเติมเต็มประโยคมากกว่าคนพูดความจริงอย่างมีนัยสำคัญ (Depaulo et al., 2003) เช่น *may, I guess* แต่หลังจากปี 2003 มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ได้ศึกษาหน่วยเติมเต็มประโยคเหล่านี้ ผลการศึกษาพบว่า คำจำพวก *um* และ *uh* กลับมีการปรากฏในคำพูดจริงมากกว่าในคำพูดโกหก (e.g., Benus et al., 2006) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Sporer and Schwandt (2006) ที่ว่า เมื่อศึกษาในข้อมูลที่มากขึ้น พบว่าลักษณะของการพูดตะกุกตะกักที่บ่งชี้ว่าเป็นคำพูดโกหกนั้นไม่น่าเชื่อถืออีกต่อไป งานของ Arciuli et al (2010) ยังยืนยันทิศทางของตัวบ่งชี้ด้วยผลการศึกษาที่ว่า คำว่า *like* ที่ทำหน้าที่แสดงความลังเลไม่มั่นใจนั้นพบในคำพูดของผู้ที่พูดความจริงมากกว่าในคำพูดโกหกเช่นกัน จากงานวิจัยเหล่านี้แย้งกับความเชื่อดั้งเดิมที่ว่าเรามักพบคำจำพวกนี้จำนวนมากในการโกหกเพราะเชื่อว่าเป็นผลจากการทำงานที่ไม่ปกติของระบบปริฐาน

ในขณะที่การศึกษาที่ผ่านมาต่างพบว่าลักษณะทางภาษาเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งที่สามารถแยกคำให้การจริงออกจากคำให้การเท็จได้ การปรากฏใช้ของตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจยังเป็นประเด็นถกเถียงว่าเป็นตัวบ่งชี้การโกหกได้หรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นเรื่องการปรากฏของตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจ (verbal hedges) ที่ยังเป็นประเด็นปัญหานี้มาทดสอบในภาษาไทย เพราะจากข้อมูล 2 ชุดข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รวบรวมขึ้นนั้น พบว่าคำประเภทนี้มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และศึกษาวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำประเภทนี้สามารถเป็นตัวบ่งชี้ทางภาษาที่จะใช้จำแนกระหว่างคำให้การจริงกับคำให้การเท็จออกจากกันได้อย่างมีนัยสำคัญในทิศทางตรงข้ามกับความเชื่อดั้งเดิม

2. คำแสดงความลังเลไม่มั่นใจ

จากการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่ารูปภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจซึ่งสะท้อนว่าผู้พูดมีความจำที่บกพร่องหรือขาดความมั่นใจนั้นสัมพันธ์กับความจริงเท็จของคำพูด การใช้รูปภาษาที่ว่าเป็นกลวิธีหนึ่งที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่เรียกว่าการใช้รูปภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจ (hesitation) Clark and Fox Tree (2002) กล่าวถึงการใช้รูปภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจว่า ถูกใช้เพื่อสื่อเจตนาความลังเลใจต่อสิ่งที่ผู้พูดกำลังอ้างถึงส่งไปยังผู้ฟังนอกเหนือไปจากใจความหลักของสาร ซึ่งหากละรูปภาษาแสดงความลังเลนี้ไป ใจความหลักของสารก็จะยังคงอยู่เช่นเดิม กลวิธีทางภาษาเมื่อผู้พูดไม่มีความมั่นใจหรือลังเลในสิ่งที่ตนกำลังพูดถึงที่ว่าเป็น ประกอบไปด้วยการใช้ช่วงเงียบ (silent pauses) การใช้คำแสดงช่วงหยุด (fillers/filled pause) การพูดซ้ำ (repeating word) การปรากฏของคำเพื่อแสดงความต้องการแก้ไขสิ่งที่ตนพูดผิด (speech repair) การขึ้นต้นหน่วยถ้อยผิด (false start) การลากเสียงคำในหน่วยถ้อย (lengthening) รวมไปถึงการใช้รูปภาษากำกับเพื่อแสดงความลังเลไม่มั่นใจ (verbal hedge) ซึ่งรูปภาษาที่ว่าเป็นพบว่าส่วนใหญ่เป็นคำบ่งชี้ทัศนภาวะ (modality) Palmer (2001) ได้กล่าวถึงคำบ่งชี้ทัศนภาวะไว้ว่าเป็นรูปภาษาที่ทำหน้าที่แสดงความตั้งใจหรือเจตนาบางประการของผู้พูด ในทางภาษาศาสตร์สามารถจำแนกออกเป็น 2 มิติสำคัญได้แก่ทัศนภาวะปริพหุ (deontic modality) ซึ่งเกี่ยวกับภาระหน้าที่ การอนุญาตและการสั่งห้าม และทัศนภาวะสัญฐาน (epistemic modality) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความแน่นอนหรือความสงสัย ความเป็นไปได้หรือเป็นไปไม่ได้ (Cruse, 2006) ขณะที่การจำแนกคำตามหน้าที่ของนววรรณ พันธุมธา (2549) จัดอยู่ในหมวดคำขยาย คือมีหน้าที่ช่วยขยายคำหลักและคำขยายด้วยกันเองเพื่อให้มีความหมายชัดเจนขึ้น อยู่ในประเภทย่อยคือ คำบอกความเห็น ซึ่งประกอบไปด้วยคำแสดงความเห็นของผู้พูดในหลายกรณี เช่น แสดงความเชื่อมั่น แสดงความเป็นธรรมดา แสดงความเป็นไปได้ สำหรับรูปภาษาที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ รูปภาษาที่แสดงถึงความลังเลไม่มั่นใจ ดังนั้นคำบ่งชี้ทัศนภาวะประเภทที่มีหน้าที่บ่งชี้ความไม่มั่นใจของผู้พูดต่อเรื่องที่กำลังพูดถึงหรือคำขยายบอกความเห็นประเภทซึ่งการคาดคะเนจึงเป็นรูปภาษาของปรากฏการณ์ที่มีการใช้ตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจ (hesitation) นั่นเอง

งานของ Smith & Clark (1993), Brennan & Williams (1995) และ Swerts & Krahmer (2005) ได้ศึกษาการปรากฏใช้คำขึ้นต้นหน่วยถ้อยเพื่อใช้แสดงความไม่มั่นใจ (an utterance-initial hesitation) ที่สัมพันธ์กับความมั่นใจในสิ่งที่พูด พบว่าเมื่อผู้พูดถูกกำหนดให้ประเมินระดับความมั่นใจในคำตอบของตนจากการตอบคำถามก่อนหน้า จะพบว่าคำตอบที่มีคำเหล่านี้ปรากฏในตำแหน่งขึ้นต้นหน่วยถ้อยสูงจะถูกประเมินว่าผู้พูดมีความมั่นใจน้อย จากข้อค้นพบนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า ปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีการใช้ตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจ (hesitation) จะพบมากในกรณีที่ผู้พูดไม่สามารถจำเพาะเจาะจงข้อมูลหรือให้ข้อมูลหนึ่ง ๆ อย่างมั่นใจได้ รวมทั้งกรณีที่ผู้พูดไม่ต้องการลงรายละเอียด ซึ่งอาจเกิดจากความไม่แน่ใจ หรือต้องการกำกับข้อมูลที่ตนพูดว่ามีความเป็นไปได้แต่อาจจะไม่ถูกต้อง แม้ผู้พูดจะเชื่อในสิ่งที่ตนได้พูดออกไปก็ตาม และเมื่อพิจารณาการปรากฏของคำเหล่านี้จากคำให้การทั้งสองประเภทก็พบว่า ในคำให้การจริงมีความถี่การปรากฏที่สูงกว่าในคำให้การเท็จอย่างสังเกตได้ จึงนำไปสู่การพิสูจน์ทิศทางการใช้ และความแตกต่างกันมากน้อยอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคำให้การจริงและเท็จรวมทั้งหาทฤษฎีที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์นี้

ทั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในงานตรวจจับการโกหกที่ชื่อว่า Linguistic Inquiry and Word Count (LIWC)¹ จัดคำที่มีลักษณะข้างต้นนี้ไว้เป็นว่า คำแสดงความลังเลไม่มั่นใจ (มีชื่อเรียกว่ากลุ่ม tentative words) โดยมีสมาชิกของคำประเภทนี้ เช่น *may, maybe, think, like* จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องนี้เพิ่มเติม (Barr, 2001; Beattie, 1979; Maclay & Osgood, 1959) ผู้วิจัยเห็นว่า การปรากฏของคำเหล่านี้เป็นผลจากกระบวนการเชิงปริชาณที่พยายามเชื่อมต่อหน่วยถ้อยความต่างๆ เข้าด้วยกันให้เป็นไปอย่างราบรื่น ขณะเดียวกันก็กำกับเจตนาเรื่องความลังเลไม่แน่ใจในข้อมูลที่กำลังให้แก่ผู้ฟังด้วยเช่นกัน ซึ่งเกณฑ์และตัวอย่างคำจาก LIWC นี้ใช้ประกอบการพิจารณาคำในงานวิจัยนี้ด้วย

¹ โปรแกรม Text analysis ที่พัฒนาขึ้นโดย Francis and Pennebaker ตั้งแต่ช่วงปี 1990 เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้สามารถประมวลและคำนวณค่าต่างๆ ในคำพูดของคนเราได้ง่ายและแม่นยำขึ้น

ตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลึกลับไม่มั่นใจในภาษาไทย

จากรูปภาษาที่มีคุณสมบัติทางความหมายเพื่อสะท้อนเจตนาของผู้พูดที่เป็นความลึกลับไม่มั่นใจ รูปภาษานี้จะสามารถตัดออกจากประโยคได้โดยไม่ทำให้ความหมายหลักของประโยคนั้นๆ เสียไป ดังนั้นตัวบ่งชี้นี้จึงมีตำแหน่งการปรากฏร่วมกับกริยาหลักของภาคแสดงของหน่วยถ้อยหนึ่งๆ เช่น

คิดว่าพวกเขาอาจจะเป็นสามีภรรยากัน

ใจความหลักของหน่วยถ้อยนี้คือ พวกเขาเป็นสามีภรรยากัน โดยมีกริยาหลักคือ เป็น แต่การปรากฏของ คิดว่า และ อาจจะ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้มั่นใจข้อมูลนี้ หรือไม่ต้องการยืนยันว่าเขาสองคนมีความสัมพันธ์ดังที่กล่าวเช่นนั้นจริงๆ

ดังนั้นในภาษาไทย รูปภาษาที่แสดงความลึกลับไม่มั่นใจจึงได้แก่คำจำพวก น่าจะ คงจะ อาจจะ คิดว่า เป็นต้น รวมทั้งหน่วยเติมเต็ม (fillers) เช่น เอ่อ อ่า และวลีที่ปรากฏท้ายประโยค เช่น อะไรอย่างนี้ อะไรประมาณนี้ เป็นต้น ซึ่งรูปภาษาจำพวกอะไรอย่างนี้ Chodchoey (1986) จัดให้เป็นสมาชิกของภาษาค้นความ หรือที่เรียกว่าหน่วยส่งท้ายความ (prefabricated filler) ซึ่งเป็นได้ทั้งคำและวลี ส่วนมากมักปรากฏร่วมกับ อะไร กำกับสิ่งที่กำลังพูดถึงโดยไม่ต้องการให้ข้อมูลอื่นเพิ่มเติมอีก นับเป็นสัญญาณว่าผู้พูดต้องการจะจบสิ่งที่กำลังพูดแล้ว เช่น [เขาโกรธที่ผู้ชายมีชู้ อะไรอย่างนี้] และ เขากำของแตกไว้ในมือ กำ อะไรซักอย่าง] เป็นต้น กรณีนี้จึงนับว่ามีความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลึกลับไม่มั่นใจซึ่งเป็นส่วนที่สามารถตัดออกได้โดยไม่ทำให้ใจความสำคัญของประโยคเสียไป แต่ผู้พูดพูดเพื่อต้องการแสดงออกถึงความไม่มั่นใจในสิ่งที่ตนให้ข้อมูลอยู่ ดังนั้นรูปภาษาในหน่วยในการส่งท้ายความจึงเป็นสมาชิกของปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีการใช้ตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลึกลับไม่มั่นใจด้วย

3. ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การเก็บข้อมูล

ในงานวิจัยนี้ ได้เก็บข้อมูลคำให้การจากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนิสิตชายคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 30 คน และนิสิตหญิงคณะอักษรศาสตร์ จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน โดยนิสิตแต่ละคนจะได้ชมภาพยนตร์ขนาดสั้น และเล่าถึงสิ่งที่พบเห็นจำนวน 2 ครั้งด้วยกัน ครั้งแรกจะเป็นการให้การตามสิ่งที่ได้รับรู้โดยตรงไปตรงมา (คำให้การจริง) ส่วนอีกครั้งหนึ่งกำหนดให้ผู้พูดให้การที่ไม่ตรงกับสิ่งที่ได้เห็นมา โดยมีเจตนาโกหก (คำให้การเท็จ)

สำหรับคำให้การจริงนั้น ผู้วิจัยได้ให้ผู้สมมติบทบาทเจ้าหน้าที่สืบสวนขอให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดตามที่ผู้เห็นมาโดยละเอียด โดยแจ้งว่าจะมีการบันทึกเสียงขณะเล่าเรื่อง

ส่วนคำให้การเท็จ ผู้ช่วยวิจัยจะสั่งผู้ให้ข้อมูลว่า จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นคุณเป็นพยานเพียงคนเดียวที่จะสามารถให้คำให้การเพื่อช่วยเหลือเพื่อนรักของคุณให้พ้นจากความผิดในคดีฆ่าคนตายโดยเจตนาได้ ซึ่งหากคุณทำไม่สำเร็จ คุณจะถูกจับข้อหาให้การเท็จ คุณจะเล่าถึงเหตุการณ์นั้นอย่างไร

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลภาษา

ข้อมูลภาษาซึ่งได้แก่คำให้การจริงและคำให้การเท็จจะถูกนำมาแบ่งเป็นคำเดี่ยวด้วยโปรแกรม Thai word segmentation ที่พัฒนาขึ้นมาโดย วิโรจน์ อรุณมานะกุล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้กำกับคำที่พบทุกคำตามประเภททางไวยากรณ์ไทยและประเภทคำเชิงจิตวิทยา โดยเกณฑ์ตามประเภททางไวยากรณ์ (grammatical category) ยึดเกณฑ์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) โดยมีหลักการสำคัญคือ จะถือว่าภาษามีเพียงโครงสร้างเดียว คือโครงสร้างผิว ดังนั้นในการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะยึดโครงสร้างที่เห็นในภาษาที่ใช้จริง โดยไม่คำนึงว่าควรจะมีคำที่ละไว้ในโครงสร้างลึกหรือไม่ คำที่พบจากในข้อมูลจึงจะถูกกำกับเป็น 8 ประเภทคือ คำกริยา คำนาม คำคุณศัพท์ คำบุพบท

คำวิเศษณ์ คำสันธาน คำปริมาณ และคำอนุภาค ส่วนประเภทของคำเชิงจิตวิทยา ผู้วิจัยอ้างอิงตามประเภทที่ผู้กำหนดไว้ใน Linguistic Inquiry and Word Count ซึ่งมีทั้งสิ้น 13 ประเภทคือ คำแสดงอารมณ์ คำสะท้อนแง่ลบ คำสะท้อนแง่บวก คำแสดง ความไม่มั่นใจ คำแสดงความแน่นอนมั่นใจ คำแสดงความเป็นเหตุเป็นผล คำแสดง การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส คำสะท้อนทัศนคติผ่านการนึกคิด คำแสดงความคิดเคลื่อน คำเชื่อมสัมพันธสาร คำแสดงความขัดแย้ง คำแสดงความคล้อยตาม และคำแสดงการ ห้ามไม่ให้ทำ และหลังจากที่กำกับคำด้วยประเภทตามหลักจิตวิทยาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัย ได้นำไปให้เจ้าของภาษาอีก 5 คนตรวจทานว่า ประเภทของคำที่กำกับไว้นั้นสอดคล้อง ตามเจตนาการใช้ของผู้ใช้ภาษาไทยอย่างน้อย 3 ใน 5 เสียงอีกครั้งหนึ่งด้วย

การกำกับข้อมูลและการสกัดตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจ

ในขณะที่กำกับคำทุกคำตามประเภทที่กำหนดไว้นั้น กรณีของประเภทของ คำแสดงความลังเลไม่มั่นใจผู้วิจัยได้อาศัยนิยามของเกณฑ์ที่ระบุไว้ และได้เทียบแบบ จากคำตัวอย่างที่พบจากใน Linguistic Inquiry and Word Count รวมทั้งเมื่อผู้วิจัยใน ฐานะเจ้าของภาษาพบคำที่เป็นคำบ่งชี้ทัศนภาวะ (epistemic modality) ประเภทที่มี หน้าที่บ่งชี้ความลังเลไม่มั่นใจของผู้พูด หรือคำขยายบอกความเห็นประเภทบ่งชี้การ คาดคะเนของภาษาไทยตามที่นวรรณ พันธุเมธา (2549) ได้แสดงตัวอย่างไว้ก็จะ กำกับด้วยประเภทของคำประเภทนี้ด้วย ดังนั้นคำที่ถูกกำกับทั้งหมด คือ *เหมือน แบบ น่าจะ คง อาจจะ คิดว่า เต็มว่า คาดว่า ประมาณว่า* ตัวอย่างประโยคที่พบ เช่น

- (1) *เหมือน* ดูมือถืออยู่
- (2) ผู้หญิงน่าจะจับได้ว่าผู้ชายมีกิ๊ก
- (3) ผู้หญิงไปกระแทกกับ *น่าจะเป็น* แจกัน

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่ายังมีกลุ่มคำที่สมควรถูกกำกับด้วยประเภทคำ แสดงความลังเลไม่มั่นใจได้อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งกลุ่มคำที่พบนั้นมีลักษณะสอดคล้อง กับความเป็นคำแสดงความลังเลไม่มั่นใจคือ เป็นส่วนที่หากละออกจากประโยคก็ ไม่ได้ทำให้ใจความหลักของประโยคหายไป กล่าวคือประโยคที่แสดงเหตุการณ์ใน อดีตที่ผู้พูดกำลังอ้างถึงนั้นยังมีความสมบูรณ์อยู่ แต่ที่มีกลุ่มคำเหล่านั้นกำกับไว้ก็

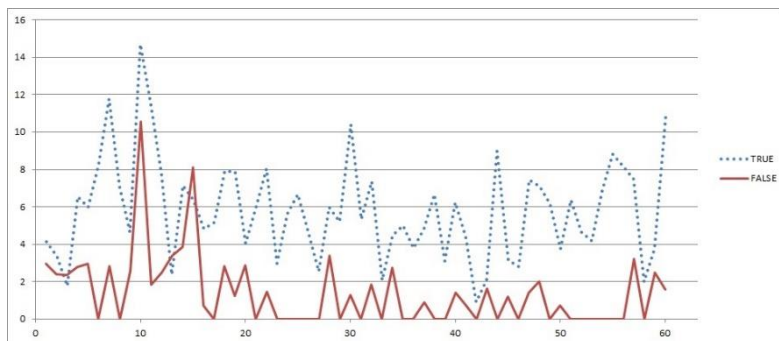
เพื่อแสดงทักษะของผู้พูดที่มีต่อเรื่องที่พูดว่าตนไม่มั่นใจ ซึ่งก็ได้แก่หน่วยเติมเต็มถ้อยความ (fillers) ได้แก่ เอ่อ อ่า และวลีส่งท้ายความ (prefabricated filler) ได้แก่ อะไรประมาณนี้ อะไรอย่างนี้ ซึ่งมีรูปแบบได้แก่ อะไรอย่างงี้ อะไรอย่างเงี้ยะ อะไรเงี้ยะ ยกตัวอย่างข้อมูลที่พบ อาทิ

- (1) ถามผู้ชายว่าคนนี้ใคร อะไรอย่างงี้
- (2) โกรธกันมานานแล้วโกรธกันมาก อะไร
- (3) ผู้ชายกำลังแบบมีคนอื่น อะไรเงี้ยะ

การกำกับข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยการสอบถามเจ้าของภาษาจำนวน 15 คนโดยการให้ประเมินระดับความน่าเชื่อถือเมื่อได้อ่านประโยคที่มีและไม่มีวลีส่งท้ายความดังกล่าว และพบว่า ทั้งหมดเห็นว่าประโยคที่มีวลีส่งท้ายความ (prefabricated filler) น่าเชื่อถือน้อยกว่าประโยคที่ไม่มีหน่วยนี้กำกับอยู่

4. ผลการวิเคราะห์

เมื่อสกัดคำประเภทนี้มาได้แล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพรวมการใช้ของตัวบ่งชี้โดยใช้แผนภูมิเชิงเส้นเพื่อแสดงว่าการปรากฏมีการกระจายตัวในผู้พูดทั้ง 60 คน ไม่ได้กระจุกตัวเฉพาะในผู้พูดไม่กี่คน ดังในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1. แสดงความถี่การปรากฏของคำแสดงความลังเลไม่มั่นใจของผู้พูดแต่ละคน

จากนั้นจึงนำมาคำนวณหาค่าตามสัดส่วนการปรากฏ (ratio) ซึ่งเป็นค่าของจำนวนความถี่การปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความลึกลับไม่มั่นคงที่พบต่อจำนวนคำที่ปรากฏทั้งหมดในหนึ่งคำให้การ ($\frac{(\text{Hedging})}{(\text{Total})}$) ดังในตารางที่ 1 ทำเช่นนี้ทั้งในชุดข้อมูลคำให้การจริงและเท็จ แล้วจากนั้นนำตัวเลขจากทั้งสองชุดข้อมูลได้แก่ ค่าจากคำให้การจริงและคำให้การเท็จมาเปรียบเทียบกันโดยใช้วิธีการทางสถิติ (Z-Test) ยืนยันความต่างของสองชุดข้อมูล

ตารางที่ 1

ตัวอย่าง (คำให้การ 1-20 คำให้การแรก) ความถี่การปรากฏของตัวบ่งชี้แสดงความลึกลับไม่มั่นคงในแต่ละคำให้การ

TRUE				LIE			
No.	Total	Hedging	ratio	No.	Total	Hedging	ratio
1	243	10	0.04115226	1	101	3	0.029703
2	119	4	0.03361345	2	249	6	0.024096
3	113	2	0.01769912	3	343	8	0.023324
4	183	12	0.06557377	4	464	13	0.028017
5	200	12	0.06	5	101	3	0.029703
6	97	8	0.08247423	6	66	0	0.000000
7	102	12	0.11764706	7	106	3	0.028302
8	155	11	0.07096774	8	67	0	0
9	172	8	0.04651163	9	273	7	0.025641
10	68	10	0.14705882	10	104	11	0.105769
11	157	18	0.11464968	11	108	2	0.018519
12	153	12	0.07843137	12	121	3	0.024793
13	85	2	0.02352941	13	118	4	0.033898
14	112	8	0.07142857	14	129	5	0.038760
15	110	7	0.06363636	15	173	14	0.080925
16	145	7	0.04827586	16	139	1	0.007194
17	135	7	0.05185185	17	58	0	0
18	177	14	0.07909605	18	71	2	0.028169
19	89	7	0.07865169	19	82	1	0.012195
20	123	5	0.04065041	20	104	3	0.028846

จากคลังข้อมูลคำให้การจริงจำนวน 60 คำให้การมีจำนวนคำทั้งหมด 7,380 คำ เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 123 คำ (SD=38.27) เป็นคำแสดงความลึกลับสงสัยจำนวนทั้งหมด 435 คำ เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 7.25 คำ และจากคำให้การเท็จจำนวน 60 คำให้การ มีจำนวนคำทั้งหมดอยู่ที่ 6,713 คำ เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 111.88 คำ (SD=71.79) เป็นคำแสดงความลึกลับสงสัยจำนวนทั้งหมด 121 คำ เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 2.02 คำ เมื่อนำมาคำนวณสัดส่วนการปรากฏ (ratio) ของทั้งสองชุดข้อมูลมาทดสอบด้วยการคำนวณทางสถิติ (Z-test) แล้วผลปรากฏว่า คำแสดงความลึกลับไม่มั่นคงในคำให้การจริงและคำให้การเท็จมี

ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = 10.276, p < 0.05$) โดยค่าให้การจริงมีความถี่สูงกว่าค่าให้การเท็จซึ่งพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่า ผลการเปรียบเทียบความถี่การใช้ของคำประเภทใดก็ตามย่อมแตกต่างกันเป็นปกติเพราะเป็นข้อมูลคนละชุดกันนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการคำนวณเดียวกันนี้กับคำนาม และผลการคำนวณก็พบว่าการปรากฏใช้คำนามระหว่างค่าให้การจริงและเท็จไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. สรุปและอภิปรายผล

งานของ DePaulo et al. (2003) กล่าวสรุปไว้ว่า คนโกหกมักใช้คำที่แสดงความไม่มั่นใจและพูดจากลุ่มเครือกว่าในผู้พูดความจริงเพื่อเป็นการไม่ผูกมัดตัวเองกับสิ่งที่ตนพูด แต่ภายหลัง Arciuli et al. (2010) พบว่าคำว่า *like* ที่ทำหน้าที่แสดงความลังเลไม่มั่นใจกลับพบในผู้ที่พูดความจริงมากกว่า จากข้อค้นพบใหม่นี้จึงเกิดการศึกษาปรากฏการณ์ทางภาษานี้อย่างกว้างขวางโดยใช้ข้อมูลที่มากขึ้น จนกล่าวได้ว่าผลที่ได้สามารถลดความน่าเชื่อถือของความเชื่อดั้งเดิมที่ว่า สถานการณ์การโกหกซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ต้องเพิ่มภาระงานให้กับระบบบริหารจะมีการปรากฏคำแสดงความลังเลไม่มั่นใจในความถี่สูง (Vrij & Winkel, 1991) ลงไปได้ และวัตถุประสงค์ของบทความนี้ก็เพื่อศึกษาและแสดงให้เห็นว่ามีความเปลี่ยนแปลงของทิศทางการใช้คำลังเลแสดงความไม่มั่นใจ โดยศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะข้อมูลประเภทค่าให้การจริงและเท็จเท่านั้น ซึ่งพบว่าการปรากฏใช้รูปภาษาประเภทนี้มีมากในค่าให้การจริง โดยผลการคำนวณทางสถิติแสดงว่าในค่าให้การจริงและเท็จในภาษาไทยมีความถี่การปรากฏของคำแสดงความลังเลไม่มั่นใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญโดยค่าให้การจริงมีความถี่การปรากฏสูงกว่าในค่าให้การเท็จ

จากผลการศึกษาที่พบว่ามีปรากฏของคำแสดงความลังเลไม่มั่นใจในค่าให้การจริงมากกว่าในค่าให้การเท็จนั้น สามารถอธิบายผ่านทฤษฎีทางจิตวิทยาว่าด้วยเรื่องความพยายามควบคุมพฤติกรรมได้ (The attempted control framework)

(Larcker & Zakolyukina, 2010; Vrij & Mann, 2001; Bruck et al. 2002; Buller & Burgoon, 1996) ทฤษฎีนี้มองว่า ผู้ที่โกหกจะพยายามควบคุมพฤติกรรมบางอย่างที่เชื่อต่อๆ กันมาว่าเป็นตัวบ่งชี้การโกหก ดังนั้นเราจึงพบคำประเภติดังกล่าวนี้ในคำให้การเท็จน้อยมากเมื่อเทียบกับในคำให้การจริง กล่าวคือ คนที่กำลังโกหกจะพยายามควบคุมพฤติกรรมของตนเองอย่างเต็มที่เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเชื่อในสิ่งที่ตนพูดอยู่ โดยมีจรรยาวัตรและลดจำนวนของคำที่แสดงความไม่มั่นใจให้ปรากฏน้อยที่สุด นับเป็นความพยายามของคนโกหกที่จะผลิตคำพูดให้เหมือนกับคนพูดความจริงตามความเชื่อที่มีอยู่ว่าคนโกหกมักจะพูดตะกุกตะกักและไม่มั่นใจ

นอกจากนี้ จากผลที่พบว่าผู้ให้การจริงมีการใช้คำแสดงความลังเลไม่มั่นใจมากกว่าขณะให้การเท็จนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เกิดจากความเป็นธรรมชาติของการพูด โดยไม่มีการเตรียมตัวล่วงหน้า คือหลังจากที่ได้เห็นเหตุการณ์การฆาตกรรมแล้ว ผู้ให้การจะไม่มีเวลาซักซ้อมในสิ่งที่ตนจะต้องพูด แต่จะถูกกระตุ้นให้เล่าในสิ่งที่ตนพบเห็นทันที ซึ่งเป็นปกติที่การพูดจะตะกุกตะกัก ไม่ลื่นไหล และมีข้อผิดพลาดได้ ขณะที่ผู้ให้การโกหกจะต้องระมัดระวังธรรมชาติของการพูดในข้อนี้และเลือกจะละตัวบ่งชี้ที่จะลดความน่าเชื่อถือออกไป นอกจากนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้พูดความจริงนั้นมีความต้องการพื้นฐานที่จะรักษาหน้า ตามหลักการของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978) ที่ว่า ภาษาเป็นผลของการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลและเป็นการกระทำที่มีเป้าหมาย (rational & goal-directed behaviour) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการสื่อสารนั้นๆ เป็นการคุกคามหน้า “หน้า” ที่บราวน์และเลวินสันกล่าวถึงนี้แบ่งออกเป็นสองส่วน คือ หน้าด้านบวกและหน้าด้านลบ หน้าด้านบวกคือความต้องการพื้นฐานที่จะทำให้ผู้อื่นชื่นชมคุณสมบัตินี้ที่ผู้ใช้ภาษามี ส่วนหน้าด้านลบคือความต้องการพื้นฐานที่จะไม่ถูกผู้อื่นดูถูกหรือลดทอนสิทธิ ซึ่งการให้คำให้การเป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดจะคำนึงถึงหน้าด้านบวกของตนและพยายามที่จะไม่ให้เกิดการถูกคุกคาม ดังนั้นผู้พูดจะไม่ยอมให้ตนมีคุณสมบัตินี้ไม่น่าชื่นชมหากผู้ฟังมาทราบภายหลังว่าตนได้ให้ข้อมูลที่ผิดพลาดไป ดังนั้นผู้ให้การจริงจึงเลือกที่จะออกตัวยอมรับข้อผิดพลาด กำกับความไม่สมบูรณ์ของเรื่องที่ตนให้การอยู่ด้วยการออกตัวว่าตนจำเรื่องราวไม่ได้ หรือจำผิดไปจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการใช้ตัวบ่งชี้ทางภาษากำกับว่าตนไม่แน่ใจเองก่อนเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ฟังมาประณามว่าตนให้ข้อมูลที่ผิดไปจากความจริง ขณะที่ผู้ให้การ

เท็จจะพยายามซ่อนหรือละตัวบ่งชี้ที่จะทำให้เสียหน้าและจะสะท้อนถึงความไม่น่าเชื่อถือในสิ่งที่ตนให้การอยู่ ซึ่งก็คือตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจนั่นเอง งานวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทางภาษาแสดงความลังเลไม่มั่นใจนั้นสามารถใช้พิจารณาเพื่อจำแนกความต่างระหว่างคำให้การจริงและเท็จได้ และยังสอดคล้องกับ Criteria-Based Content Analysis (CBCA) เรื่องพฤติกรรมที่แสดงถึงความทรงจำที่บกพร่อง (admitting lack of memory) ที่เชื่อว่า 'ในคำให้การที่น่าเชื่อถือนั้น พยานจะพูดออกตัวว่าตรงไหนที่ตนจำไม่ได้ และมักจะกำกับบางส่วนของเหตุการณ์ที่ตนคิดว่าไม่มั่นใจด้วยหน่วยถ้อยชุดหนึ่ง' อีกด้วย

อย่างไรก็ตามจำนวนของตัวแปรต่าง ๆ อาทิ ความยากง่ายของสถานการณ์ ในการผลิตถ้อยความจริงและเท็จ ระยะเวลาของการเตรียมตัว การชักซ้อม หรือ แรงจูงใจ ตลอดจนรูปแบบการพูด เช่น การพูดทางเดียวหรือบทสนทนาล้วนมีผลต่อ ทิศทางการปรากฏของคำบ่งชี้ต่าง ๆ ซึ่งยังจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์ต่อไปอีกมาก รวมทั้งขยายผลจากการใช้ระเบียบวิธีในห้องทดลองไปสู่การทดสอบกับสถานการณ์จริงเพื่อความแม่นยำของเกณฑ์ให้มากขึ้น อีกทั้งพัฒนาไปสู่การสร้างเครื่องมือรายการ ตัวบ่งชี้การโกหกสำหรับใช้พิจารณาความจริงเท็จของหลักฐานประเภทวจนภาษาใน กระบวนการยุติธรรมในอนาคตอีกด้วย

รายการอ้างอิง

- นววรรณ พันธุเมธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). *ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Arciuli, J., Mallard, D., & Villar, G. (2010). "Um, I can tell you're lying": Linguistic markers of deception versus truth-telling in speech. *Applied Psycholinguistics*, 31(3), 397.

- Barr, D. J. (2001). Trouble in mind: Paralinguistic indices of effort and uncertainty in communication. *Oralité et gestualité, communication multimodale, interaction*, 597-600. Paris: L'Harmattan.
- Beattie, G. W. (1979). Planning units in spontaneous speech: Some evidence from hesitation in speech and speaker gaze direction in conversation. *Linguistics*, 17, 61-78.
- Benus, S., Enos, F., Hirschberg, J., and Shriberg, E. (2006). Pauses in deceptive speech. *Paper presented at the Third Speech Prosody Conference*, Dresden, Germany.
- Brennan, S. E., & M. Williams. (1995). The feeling of another's knowing: Prosody and filled pauses as cues to listeners about the metacognitive states of speakers. *Journal of Memory and Language*, 34, 383-398.
- Brown, Penelope, & Levinson, Stephen. (1978). Universals in language Usage: Politeness phenomena. In Goody, E. (Ed.), *Question and Politeness: strategies in social interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bruck, M., Ceci, S. J., & Hembrooke, H. (2002). The nature of children's true and false narratives. *Developmental Review*, 22(3), 520-554.
- Buller, D. B., & Burgoon, J. K. (1996). Interpersonal deception theory. *Communication Theory*, 3, 203-242.
- Chodchoey, Supa W. (1986). *Strategie in Thai oral discourse*. Pennsylvania State University. Unpublished Ph. D. dissertation.
- Clark, H., & Fox Tree, J. (2002). Using uh and um in spontaneous speaking. *Cognition*, 84, 73-111.
- Cruse, A. (2006). *A Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- DePaulo, B. M., Lindsay, J. J., Malone, B. E., Muhlenbruck, L., Charlton, K., & Cooper, H. (2003). Cues to deception. *Psychological Bulletin*, 129, 74-118.
- Hosman, L., & Wright, J. (1987). The effects of hedges and hesitations on impression formation in a simulated courtroom context. *Western Journal of Speech Communication*, 51, 173-188.

- Larcker, D. F., & Zakolyukina, A. A. (2010). Detecting deceptive discussions in conference calls. *Working Paper*, 83.
- MacLay, H., & Osgood, C. (1959). Hesitation phenomena in spontaneous English speech. *Word*, 15, 19-44.
- Palmer, Frank R. (2001). *Mood and modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, V. L., & H. H. Clark. (1993). On the course of answering questions. *Journal of Memory and Language*, 32, 25-38.
- Sporer, S. L., & Schwandt, B. (2006). Paraverbal correlates of deception: A meta-analysis. *Applied Cognitive Psychology*, 20, 421-446.
- Swerts, M., & E. Krahmer. (2005). Audiovisual prosody and feeling of knowing. *Journal of Memory and Language*, 53, 81-94.
- Vrij, A., Edward, K., Roberts, K. P., & Bull, R. (2000). Detecting deceit via analysis of verbal and nonverbal behavior. *Journal of Nonverbal Behavior*, 24, 239-264.
- Vrij, A., & Mann, Samantha. (2001). Telling and detecting lies in a high-stake situation: The case of a convicted murderer. *Applied Cognitive Psychology* 15, 187-203.
- Vrij, A., & Winkel, F. (1991). Cultural patterns in Dutch and Surinam nonverbal behavior: An analysis of simulated police/citizen encounters. *Journal of Nonverbal Behavior*, 14, 169-184.